

Ош облусунун Өзгөн
районундагы Төрт Көл айыл
өкмөтүнө караштуу Макаренко
айылынын Ж.Маматжанов
атындагы № 58 орто мектебинин
тарыхы

Мектептин тарыхы.

Ушул айылда алгачкы мектеп 1928-29- жылы негизделген . Азыркы мектеп Чырак болуштун алты бөлмөлүү тинике менен жабылган мейманканасы мектеп болгон .

Ошол мектепке мектептин башчысы болуп Досматтык Ноорозбаев Абдыгапар деген мугалим иштеген. Мектепке күндүзү балдар кечкиси чон кишилер окушкан , кыздар окуган эмес.

Азыркы мектептин эси ^к корпусунун курулушу 1931-жылы башталып 1932- жылы бүтүп ишке берилген. Мектеп НКВД деп аталып 7 жылдык билим берүүчү мектепке айланган . 1939-1940-окуу жылдары биринчи бүтүрүүчүлөрү 7-классты 14 окуучу бүткөн . Анын ичинен 4 кыз болгон . 10-классты 13 окуучу бүтүргөн , анын бирөө кыз болгон.

1953-жылы эки бөлмөдөн (столярдык , слесардык) турган мастерскойдун дубалы курулган , ишке берилген.

Бул мектепте Зергер, Ийри –Суу айылдарынан балдар келип окушчу. Ошондуктан аларга жатакана жана мугалимдер үчүн квартира курулуп, 1961-жылы ишке берилген. 1964-жылы жети бөлмөлүү жаны корпусун имараты курулуп ишке берилген.

1988-жылы 4 бөлмөлүү башталгыч класстар үчүн корпус курулуп ишке берилген . 1955-жылы мектепке А.С. Макаренконун аты берилди. 1992-жылы 31- марттан баштап Жээнбек Маматжанов деп аталып калды.

Төмөнкү жолдоштор мектептин директору болушкан:

1. 1932-1938-ж Зангабудилин
2. 1938-1940-ж Кадыров Рахманберди
3. 1940-1942-ж Мойдунов Түркбай
4. 1943-1944-ж Мамбаева Аида
5. 1944-1945-ж Эсенбаев
6. 1945-1946-ж Султанов

7. 1946-1948-ж Жумагулов Эшимбек
8. 1948-1952-ж Табалдыев Кадыр
9. 1952-1953-ж Абдаева Файзура
10. 1953-1955-ж Буудайбекова Асипа
11. 1956-1957-ж Жусупбекова Орозали
12. 1957-1958-ж Бакиров Осмон
13. 1958-1960-ж Мамтаиров Кенеш

Ардагер журналист Абдылда Капаровдун калемине ^{капаровдун} (таандык) тарыхка тактык жаратуу багытында ондогон изилдөөлөр таандык. Ал Токтогул, Молдо Нияз, Эшмамбет акындарга кайрылып, Амир Темир, Бабурдун кыргыздар менен байланышы жөнүндө тагыраак маалымат берген. Кырк кулач чачы бар Акмактымдын тарыхый инсан экендиги, анын түздөн-түз таасири менен чорос Ойрот Эсен тайчи кыргыздарга күч болгондуктан түштүк кыргыздар күйөө баласына арнап «Бек арстан тайчы» күүсүн арнаган толгон-токой ишенимдүү фактылар менен кайражангыс иликтеген. Алымбек, Курманжан даткалар жана анын урпактарына өзгөчө Абдылдабек менен Камчыбектин кейиштүү тагдырларынын түйүндүү жерлерин чечмелеген.

Кыскасы тарых катмарында басырылып, изилдөөгө өтө эле оор туюлган темаларга тартынбай, ар бир адамга мүнөздүү күндөлүк турмушта кезигүүчү иштерин тып токтотуп коюп, Абдылда акебиз ушул саам тарых эшигин дагы бир ирет каккылап өттүк.

Маматжанов Жээнбек 1898- жылы Төрт - Көл айыл өкмөтүнө караштуу «НКВД» айылында жарык дүйнөгө келген. Атасы кара таман кедей болгон. 1914-жылы биринчи дүйнөлүк согушка байлардын жалдоосу менен катышып, 1918-жылы туулган жерине келген. Жээнбек эмгек жолун 1923-1925-жылдары өзү туулган айылда кедейлер тобунун башчысы болуп иштөөдөн баштаган.

«Төрт-Көл» айылдык Кенештин катчысы, кийин төрагасы болуу, 1926-жылдын декабрь айына чейин иштеген.

1928-жылы Ош областынын жер реформасынын башчысы, 1928-29-жылдары Арафан –Буура районун аткаруу комитетинин төрагасы болуп итейт. «Мады» айылдык Кенешинде уюшкан

Басмачылар тобунун колунан өлгөн. Маркумдун сөөгү Оштогу маданият үйүнүн алдына коюлган.

Жер реформасы кызуу жүрүп, кедей-кембагалдардын иши бир топ таасирдүү куугунтук менен кулакка тартылгандардын карама каршылыгы күчөп колхоз курулушунуна карата бут тосуулар тыйыла элек болчу. Көпчүлүк айылдарда комсомол ячейкалары түзүлүп, маселелер негизнен ошолорго жүктөлгөн. Колхозго кирсек бала-чакабыз да ортого түшүшөт экен деп, эки анжы ойдо жүргөндөр да бар эле. Кулакка тартылгандардын мансабын, мал-мүлкүн алып жер котортуп жиберген менен тап душмандары болбосо да жашыруун өз максаттарына жетүү үчүн жан алакетке түшүшкөн. Байлык бар жерде кордук менен зомбулук, үстөмдүк, басмырлоо ирегелеш жашайт. Мадылык Келдибек басмачынын үй-жайы, мал-мүлкү совет бийлигине өткөзүлүп, айылдын баш көтөргөн аттуу баштуулары артыкбаш куугунтукка алынган дын эсесин чыгаруу үчүн ошол кезде Ош уездик жер-суу реформа жүргүзүү бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген Маматжанов Жээнбекке болгон нааразычылык күчөп кеткен.

Жээнбек ал кызматта аз эле айча иштеп Арафан - Буура кантонунун аткаруу комитетинин төрагалыгына көрсөтүлгөн мына ошол оош - кыйыш, ит жыгылыш жылдары Жээнбектин кандайча жол менен болсо да да колго түшүрүп, өч алуу максатын ишке ашыруунун планы иштелип чыккан.

Ал үчүн анын жакын санаалаштарынын үйүнө конокко чакыруу ынгайлуу опоной жол деп чечилди. 1929-жылдын октябрь айында Жээнбек Маматжанов азыркы Кара-Суу районунун «Жоош айыл округуна караштуу Мамажан айылына жол тартты. Кайчы кулак тору жоргодо кайлыгы Айымкан, өзү көк каша тобурчак минип жанаша баратышты Ош шаарынын теми жолунан өткөндөн кийин айыл анчалык алыс эмес.

Күлүктөрдүн оозун чое бастырган жубайлар ошол учурда заман капшабына моюн сунушпай кандай гана таттуу, адамды делөөрүткөн кыялдарга чөмүлүшпөдү. Жээнбек шынга боюн

жарашкан гимнастерка кийип, белинде эндүү аскер кемер, кылычты кыя байлап алган.

Канибектин иниси Алибек сөзгө аралашты. Алгач ушул айылда уюшулган колхоздун аты Маматжанов эле болуптур. Ата Мекендик согуштун жениши менен анын урматына «Победага» айландырылыптыр. Колхоз ирилештирилген 1951-жылы Сталиндин шакирттеринин бири Кагановичтин ысымын алган экен. Менимче антипартиялык «топко кошулган катары айыпталып, Кремлдеги саясий бюронун кагылышында окко учкандардан» тизмесине кирген Кагановичтин ысымы өчүп, кайрадан Мамажан акебизди коюп алганбыз. Ошондо эмне үчүн Маматжанов болуп кайрадан коюлбагандыгын эч кимибиз билбейт экенбиз. Сураштыра келсек кээде Мамажан акебиз көөрүк баскан темирчи Фергана, Анжиян тараптан ооп келип сабиз, пияз эккен арендатор, отузунчу жылдары айыл аралап жип-шуу, темене оймо саткан аттарчы болуп чыга келген. Мамажандын иш-аракетине туура баа берип, тактоого кызыккан 50-жылдарындагы согуштан аксап-тексеп келишкен партиялык-советтик «селхожайство» деген кадрлары Мамажан эсинен чыгып ар гектар пахтадан 70 центнерден пахта, 100 тубар койдон 180 ден-төл алуу үчүн жапырт аттанышып, өздөрүнүн кыргыз экендигин унутушуп, «Кыргызстан жалпыбыздын үйүбүз» деген добулбасын кагууну Мамажан темасынан башташканын билебиз да. Маанилүү маалыматтын жоктугун 37-38-жылдагы кызыл-кыргын менен согуш апаатынан жана андан кийинки майда чарбаларды ирилештирүү менен жаны конуш жаныртудан деп баалоого болт. Катаал, ары кезен мезгил жалгыз эле Маматжановдун Мамажан болуп өзгөрүшү^н алып келбестен жер жүзүндөгү системадагы башта ойлонулбаган, адам сезимине туура келбеген кайра түзүүгө таанууну-таануу категориясына алып келип тапкан кептен салды. Акылдуумун дегендер апкарышып, бечаралар түйүнүн түйө алышпай калышкан катал мезгил эле.

-Ошентсе да белгилүү инсандар жөнүндө үзүл-кесил билгендер сөзсүз табылат,- деп Өзгөн багытына жол тарттык. Бир күн башта эски таанышым Жылалдылык Эрмек Туратбеков менен телефондон баарлашкан элем. Ал ушул айылдык мектептин

директору, айылдык кенештин төрагасы болуп иштеп жүрүп ардактуу эс алууга чыккан. (« Күн алгач кирпичтерин жайып, чубактай электе мектепке жеттим. Эч ким билинбейт. Мектептин айланасын кыдырып, коммунистик доор мектеп курулушуна жетпей калган экен деп өзүмчө кыялданып турганда бурч жактан жалгыз аяк жол менен колуна бир топ ачкычты шынгыраткан келин көрүндү.

Илберинки саладашып кабинеттердин биринде отуруп турууну өтүндү. Кирип сол тарапка бурулганда эле гимнаст^{ка} качан, башында берк кийген Жээнбектин сүрөтү экендигин шектенбей: Мен издеген Маматжановдун портрети ушубу? - деп, кароолчу келинден сурады. Мектептин атын бир топ жыл башта ушул Жээнбектин атына коюшкан. Ангыча Эрмек аксакал келип калды. Портреттин алдында Жээнбектин жердештери айткандай кыскача өмүр баяны жазылып тыр.

«Айгыр алыстан азынашат, жакындаганда кажышат», дегендей кесепет ойду ыргытып таштап; ат мингенде үзөңгүлөшүп, отурган да табакташ деп, негизги ишибиз « Эки жаштын» ангемесине чумгуп кеттик. Табакташ акем суюк сакалын сылаганча мага тигиле карап « Эки жаш « повестин тестиер курагында эле колдон өткөзгөнүн эстеди.

Мурзубраимов Бектемир 1940- жылы 12-декабрда Өзгөн районун ничке -Сай айылында төрөлгөн. Улуту- кыргыз. Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда сталиндик, Лениндик стипендия менен окуп, анын химия-биология факултетин 1962- жылы артыкчылык диплому менен аяктаган.

Эмгек жолун ^{буу окуу бөлүмүнүн башчысы болуп} Өзгөн ^{р-н} А.С. Макаренко атындагы орто мектепте мугалим, окуу бөлүмүнүн башчысы болуудан баштаган. Кыргыз мамлекеттик университетинде « Органикалык эмес химия» адистиги боюнча аспирантурада окуган. 1965-жылыга чейин Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда улук окуу ^{жүзү} химия кафедрасынын башчысы, факултеттин деканы, институттун проректору, докторант, институттун порткому болуп эмгектенген.